

דפדפנה

בין הדף היומי ופרשת השבוע

השבת קובעת

בית לשמו הורה על שבתה ממלאכה ביום השבת וכביכול ראה כל מלאכתו עשויה. כך גם צריכה להיות ההתייחסות לימים טובים לחוג אותם בשמחה ולהתייחס אל המלאכה כמו בשבת כאילו כולה עשויה.

את השבת אנו מוצאים גם בדף לד: שם אומרת הגמרא שהשבת קובעת למעשר.

להבנת הגמ' יש להביא הלכה שעומדת ביסוד הדין של חיוב הפרשת תרומות ומעשרות. על פי ההלכה פירות שלא נגמרה מלאכתן למעשר - מותר לאכול מהן אכילה עראית בלא לעשר, אך לא אכילת קבע.

כך גם פסק הרמב"ם בהלכות מעשרות פרק ג' הלכה א'. מהו גמר מלאכה? - לכל פרי וירק יש הגדרה אחרת מהו גמר מלאכתו. הרמב"ם בהלכות מעשרות פרק ג' כותב: "אי זהו גמר מלאכתן של פירות? - הקישואין והדלועין והאבטיחין משישפשוף בידו ויסיר הציהוב שעליהן כמו שער דק. ואם אינו משפשוף משיעמיד ערימה. ובאבטיח משיסדיר אותו במוקצה(במחסן) אבטיח בצד אבטיח... וכו'". גם מהרגע שנגמרה מלאכת הפירות חובה לעשרם בהתקיים תנאים מסויימים. קיומם של תנאים אלו נקרא בשם, 'קביעה למעשר'.

ככלל פירות שנגמרה מלאכתם למעשר ומתכוון להכניסם לביתו, יכול לאכול מהן עראי עד שיראו פני הבית, ומאותה שעה נקבעו למעשר, ואין לאכול בלי לעשר. קרי, הכנסת הפירות לבית לאחר שנגמרה מלאכתם, קובעת אותם למעשר. כל זמן שאדם אוכל את הפירות בחצר או בגינה בה קטף את הפירות לא קיימת חובת מעשר.

חכמים תיקנו שישה דברים/תנאים אחרים הקובעים למעשר מעבר להכנסת הפרי לבית. השבת היא אחד מששת הדברים. לפי זה פרי שנגמרה מלאכתו, עצם כניסת השבת קובעת את הפרי למעשר. הסיבה לכך היא משום שכתוב "וקראת לשבת עונג" וכפי שמסביר רש"י על אתר כיוון שהאכילה נקראת עונג לכן היא קובעת. הגמרא שואלת האם השבת קובעת גם בדבר שלא נגמרה מלאכתו? ומשיבה הגמרא 'לימוד ערוך הוא בידינו שהשבת קובעת בין בדבר שנגמרה מלאכתו בין בדבר שלא נגמרה מלאכתו'.

ייתכן וניתן להסביר את הגמרא לפי הסבר הרמב"ן בפרשתנו וניסיון ההרחבה לפירושו כפי שנכתב לעיל. קרי, רצון ה' שנראה בשבת כאילו כל מלאכתנו עשויה, יש לו משמעויות הלכתיות. על אף שכל הדברים הקובעים למעשר הם רק בדבר שנגמרה מלאכתו בשבת גם מה שלא נגמרה מלאכתו רואים אותו כאילו היא נגמרה ולכן השבת קובעת גם לגביו.

פרשה משמעותית ניצבת לה בעיצומה של פרשתנו, פרשת אמור, והיא פרשת המועדים. מסכת ביצה אותה אנו לומדים בימים אלו עוסקת כולה בענייני המועדות. להלן ננסה להתייחס לשתי סוגיות מפרשת המועדות המוצאות את ביטויין גם במסגרת דפי הדף היומי הנלמדים השבוע.

פרשת המועדות פותחת דווקא במצוות שבת. "וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם מוֹעֲדֵי ה' אֲשֶׁר תִּקְרְאוּ אֹתָם מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ אֵלֶּה הֵם מוֹעֲדֵי שְׁשַׁת יָמִים תַּעֲשֶׂה מְלֶאכֶה וַבַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שַׁבַּת שַׁבְּתוֹן מִקְרָא קֹדֶשׁ כָּל מְלֶאכֶה לֹא תַעֲשׂוּ שַׁבַּת הוּא לְה' בְּכָל מוֹשְׁבֹתֵיכֶם" (ויקרא כג א-ג).

וידועה השאלה הנשאלת ע"י פרשנים רבים מה עניין שבת אצל מועדות? נזכיר את יישובו של רש"י במקום לשאלה זו: "ללמדך שכל המחלל את המועדות מעלין עליו כאלו חלל את השבתות וכל המקיים את המועדות מעלין עליו כאלו קיים את השבתות".

כאמור פירושים רבים נאמרו ליישובה של קושיא זו וביניהם פירוש הרמב"ן. לפי פירושו, הופעת השבת בראש פרשת המועדות לא נועדה לרבות את השבת בכלל המועדים, אלא לצמצם את היתרם של המועדים בעשיית מלאכת אוכל נפש, כאשר הם חלים בשבת, ממש כשם שבפרשת ויקהל נועדה הזכרת השבת לצמצם את חלותו של ציווי מלאכת המשכן, ולמנוע עשייתו בשבת. אף הטעם להקדמת הזהרת השבת דומה בשני המקומות: כמו עשיית המשכן, אף עשיית אוכל נפש בימים טובים היא מצווה הנובעת ממצוות שמחת יום טוב, והיה מקום לטעות ולהתיר מלאכת מצווה זו אפילו בשבת כאשר זו חלה ביום טוב. על כן מקדים הכתוב ומזהיר כי השבת אסורה בכל מלאכה, אף כשהיא חלה בימים הטובים שיידונו בהמשך הפרשה.

נשים גם לב כי מבחינה לשונית הפועל המצביע על עשיית מלאכה בששת ימי המעשה לעומת השבתה בשבת, מופיע בסביל. ששת ימים יַעֲשֶׂה/תַּעֲשֶׂה מלאכה וכפי שדרשו חז"ל במדרש וכן למדנו (בילקוט שמעוני רצו) "ששת ימים תַּעֲבֹד ועשית כַּל מלאכתך וכי אפשר אדם לעשות כַּל מלאכתו בששה ימים? - אלא שבות כאילו מלאכתך עשויה, ד"א שבות ממחשבת עבודה".

ייתכן וניתן להרחיב את פירוש הרמב"ן.

אדם היה עשוי להיות טרוד ערב תקופתם של חגים וימים טובים, שכן מה יהיה עליו בשל המלאכה ממנה הוא צריך להיבטל במשך ימים רבים, בנוסף לשבתות השנה.

על כך באה התורה לפי פירוש הרמב"ן ומציבה את השבת בפתח פרשת המועדות. לומר לך, הקב"ה כאשר ציווה על מלאכת הקמת